

ЗАМАНИ

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кенгеш

Юйлени жылытычу кезиуге хазырланыуу юсюнден сёлешингенди

Казбек Коков ЖКХ-гъа аталган «контроль сагъатны» кезиунде Правительствону башчылары эмда муниципал къралыуаны таматалары бла юйлени жылытычу кезиуге хазырланыуу къалай баргъанын, республиканы эллерин бла шахарларын суу бла чырмаусуз жалчытыуу амалларын да сюзгенди. Аны юсюнден билдириуле бла КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары - инфраструктураны бла цифралы айныуу министри Владимир Болотоков, районланы бла шахарланы администрацияларыны башчылары сёлешгенди.

Тийишли мадарла этиу бла, деп белгиленгенди кенгешде, бир-бир муниципал къралыуада суу къытлыкдан къутулургъа къолдан келгенди. Быйылны башындан бери республикада инженер инфра-

структураны, тозурагъан суу быргъыланы 26 километрден артыгъын алышындыруу эмда тынгылы ремонт этиу бардырылгъанды. Тёрт скважина жангыдан ишлеп башларча этилгенди, 48-си уа игилендирилгенди. Аллай ишле бусагъатда да бардырыладыла.

Суу бла жалчытыуу бла болум Атажукино, Заюково, Огъары Куркужин элдеде эмда Бахсан, Чегем шахарланы жангы микрорайонларында, Экинчи Чегемде, Каменкада, Яникийда артыкъда осалды. Бюгюнлюкде муниципалитетле «Таза суу» миллет проектге суу бла жалчытхан объектлени къошууну мадарларын этедиле. Бир-бир проектлени документациялары хазырдыла.

Республиканы оноучусу, бу жумуш улуу да, магъаналы да болгъанын эсгертип, Прави-

тельствогъа район администрациялагъа аны тамамларгъа себеплик этерге буюргъанды. Бу ишни терк тындырыргъа кереклисин чертип, анга дайым кёз-къулак болургъа, жамаутны тарыгъуларына эс бурургъа эмда алагъа кёре тийишли мадарла этерге кереклисин къаты эсертгенди.

Социал объектлени бла жашау журтланы жылытычу кезиуге хазырланыуу юсюнден айта, республиканы оноучусу ол жаны бла битеу ишлени тохташдырылгъан заманнга бошаргъа деп аллай борч салгъанды. «Эки ай къалгъанды, ол себепден ишни тирилтирге, битеу керекли мадарла этерге, кемчиликтери болгъан участкаланы тинтирге, къысхасы, бир торлю чырмау чыкъмазча этерге керекди», -дегенди Казбек Коков.

**Къабарты-Малкъар
Республиканы
Парламентини алтынчы
чакъырылыууна
депутатла айырыу**

2019 жылны 8 сентябри

С.В.Новожиловха «Къабарты-Малкъар Республиканы искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу» деген ат атауну юсюнден
**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

Киноискусствону айнытыуу, миллетлени араларында культура байламлыкъланы кючлендириуге уллу къыйын салгъаны ючюн **НОВОЖИЛОВ Сергей Владимировичге** - кинорежиссёргъа, продюсер-

ге, сценаристге, Россейни Кинематографистлерини союзуну секретарына - «Къабарты-Малкъар Республиканы искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу» деген ат атаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан

К.КОКОВ

Нальчик шахар, 2019 жылны 24 июлю, №56-УГ

Федерал программа

Сексен бир эсертме жууукъ кезиуге изи халгъа келтирилликди

КъМР-де аскерчилени хурметине ишленген эсертмелени жангыртуу жумушла «Ата журтну къорулагъанда жоюлгъан атларын ёмюрлюк этиу» федерал программагъа кийрилгенди.

РФ-ни премьер-министри Дмитрий Медведев бу жаны бла концепцияны къабыл кёргенди Ол 2019-2024 жыллада ишлерикди. Улуу Хорламны 75-жыллыгъын эмда РФ-ни Президентини Указы бла Эсде тутууну жылын белгилеуню чеклеринде, концепциягъа кёре, къыралны битеу регионларында да, Ата журтубузну къорулап, жанларын бергенлени хурметине ишленген эсертмелени жангыртургъа, тийрелерин тапландырыргъа, къарындаш къабырлада энчи белгиле орнатыргъа мурат барды. Федерал программагъа

Къабарты-Малкъарда орналгъан 81 эсертме кийрилгенди. РФ-ни Къоруулау министрствосуну шартларына кёре уа, 2019 жылда 1 январына Россейде 31078 аскерчи мемориал барды. Аланы ючден бири оюлур чекге жетгенди.

Муниципал къралыуаны асламында бюджетни къытлыгъыны хатасындан аланы жангыртуу жумушлагъа ахча бёлюнмейди. Аны бла бирге уа бюгоннге дери белгиле болмагъан аскерчи къабырланы эсепге салыуну юсюнден тилекле келгенлей турадыла.

2019-2024 жыллада уа программаны жашауда бардыругъа 5 миллиард сом къоратыллыкды, ол санда 4 миллиард федерал бюджетден бёлюнрюкди.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Къарау

Казбек Коков Нальчикде жангы школну къурулушу къалай баргъанын тинтгенди

КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан **Казбек Коков** Нальчикде 1224 окъуу жери боллукъ орта школну къурулуш майданын жокълагъанды, ол къаллай бирге хазыр болгъанын кёргенди. Бюгюнлюкде мектепни ичин эмда тыш къабыргаларын айбатландыруу ишле барадыла, арбасы тапландырыла турады.

Проектге кёре жангы школну окъуу класслары, лабораториялары, лингафон кабинетлери, технологиялагъа кёре мастер-

скойлары, эки спорт залы, эки бассейн, ашханасы, футбол, баскетбол, волейбол ойнарча, женгил атлетика бла кюреширча майданлары, энчи котельнясы, трансформатор подстанциясы да боллукъдула. Дагъыда къошакъ билим бериуну арасы да ишлерикди. Саулукларында къыяулары болгъан сабийле къыйналмазча да онгла къраллыкдыла.

Республиканы оноучусу объектни хайырланыргъа тохташдырылгъан заманында берирге,

биллай учреждениялада отдан сакъланыуну тийишли мадарларын этерге кереклисин чертип айтханды. Ол мектепни къурулушу «Школчулагъа шёндюго заманнга келишген окъуу амалла кърарууну» федерал проектине кёре бардырылгъанын эсертгенди. Мектеп хазыр болса, окъутууну амаллары бютюн игиленирикдиле, шахарны аллай башха учрежденияларындан артыкъ ауурлукъ да кетерилликди, дегенди.

Объект быйылны ахырына тындырылыргъа керекди.

ТЮБЕШИУЛЕ

Регионну промышленность комплексини болуму
эмда аны айнытыуу мадарлары сюзюлгендиле

КЪМР-ни Башчысыны къулулгун болжаллы халда толтургъан **Казбек Коков** республиканы промышленность эмда сатыу-алыу министри **Шамиль Ахубеков** бла ишчи тюбешиу бардырганды. Минпромторгну таматасы регионну промышленность комплексини болумуну, аны айнытыуу онгларыны, ёсюону мадарларыны юсюнден доклад этгенди. Анга кёре 2018 жылда баш капиталгъа инвестицияладан аны аллындан жылдан эсе эки кере кеп салынганды. Битеулю регион продуктну 2025 жылгъа эки кере ёсдюору жаны бла борчну толтурур муратда промышленность объектлени талайы жан-

гыртылады неда ишлеу формалары тюрлендириледи.

Ич кооперацияны айнытыугъа, жангы ишчи жерле къураугъа, республикагъа инвестицияла не къадар кеп келирча, жангы технологияла сингдирилчира этиуге, файдалы инвестпроектлеге энчи эс бурулады. Ол санда Тырнауузну вольфрам-молибден табылгъан жеринде тау-металлургия комплекс къуаргъа белгиленеди. Бу проектни стратегиялы мағанасы барды, ол Россей Федерацияны Президенти **Владимир Путинни** буйругъуна кёре къолгъа алыннганды. Анга инвесторлукъну къыралны уллу про-

мышленный холдинги – «Ростех» къырал корпорация – этеди. Бюгюнлюкде Элбрус районну жеринде аны компаниясы къураулганды, жер тюбюнде байлыкъланы хайырланьгъа эркинлик берген лицензия алыннганды, техника-экономика тергеуле этилип бошала турадыла.

Тюбешиуно ахырында промышленность эмда сатыу-алыу министрствосуну оноунда болгъан бёломлеге себеплик этиую бютюн къыйматлы амалларын табаргъа буюрулганды.

Къурулуш ишлени болжалларын сакъларгъа,
аланы качествому дайым тинтирге буюрулганды

Казбек Коков КЪМР-ни къурулуш эмда жол мюлк министри **Вячеслав Куниев** бла тюбешенди. Ведомствону таматасы 2019 жылда хайырланьгъа бериллик 57 социал объектде эмда жол инфраструктурада иш къалай баргъанын билдиргенди. Алай бла «Демография» эмда «Билим беруу» миллет проектлеге кёре быйыл 2 айдан башлап 3 жылгъа дери балачыкълагъа 860 жери бла асли къауумланы 19 блогу ачыллыкды, Налчикде дагыда

1224 жери боллукъ школ тындырылыкды.

Аладан сора да, Саратовское бла Псынадаха элдеде фельдшер-акушер пунктла, Атажукинода бла Аушигерде спорт майданла хайырланьгъа берилкидиле, Малкада бла Приречноеде суу ызла тартылыкдыла.

«Къоркъуусуз эмда тынгылы автомобиль жолла» миллет проектге кёре уа регион мағаналы автомобиль жолла ишленириледи,

жангыртыллыкдыла эмда талайына тынгылы ремонт этилликди, орамлада уа чыракъ чыпынла орнатылыкдыла.

Казбек Коков КЪМР-ни къурулуш эмда жол мюлк министрствосуна объектлени къурулушлары тохташдырылгъан болжаллагъа кёре бардырылгъанларын бла къалгъанларын дайымда билип турургъа, тамамланган ишлени качествому тинтирге буюрганды.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Законопроект

Юйюрню къолайлыктын
тохташдырыуу низамы тюрленгенди

РФ-ни Къырал Думасы биринчи эмда экинчи сабий туугъан юйюрлени къолайлыкларын тохташдырыуу низамы тюрлендириуу юсюнден законну ючюню окъулууда къабыл кёргенди. Документге РФ-ни Правительствоу сесини тюзетиулерин кийиргенди. Алагъа кёре балачыкъгъа 1,5 жылдан юч жылгъа дери ай сайын регионда сабийлеге жашау этерге жетерик ахчаны бек аз ёлчеме тенгли бир пособие тёленирикди. Аны юсюнден бизге «Единая Россия» партияны пресс-службасындан билдиргенди.

«Къаты юйюр» партия проектни тамамлаугъа жуауплы – РФ-ни Къы-

рал Думасыны юйюрню, тишируулары эм сабийликни соруулары жаны бла комитетини башчысыны биринчи орунбасары **Ольга Окунева** ангылатханыча, юйюрге къырал болушлукъ беруу жаны бла законлагъа тюзетиуленди башламчылары «Единая Россия» партияны фракциясыны депутатларыдыла.

РФ-ни Президенти, тюзюнклей эфирде соруулагъа жуаупла бере, законопроект тюз болгъанын белгилеген эди. Биз аны Правительствоу отчёт этгенде да сюзгенбиз. Былайда биз ата-анала тири болурларын, экономикагъа къошуруларын сыйгенибизни белгиледи.

этерик эдим. Аны ючюн а тёлелени бергенде, къолайлыктын тохташдырыуу низамы тюрлендирилгенди. Алай бла биринчи сабийге пособияланы юйюрлени 70 проценти алалыкъдыла, экинчи балагъа уа – 74 проценти, – дегенди депутат.

Законопроектге кёре уа болушлукъ ахча сабийге жыл толгунчу тёленирикди. Артда уа, ата-анадан заявление келсе, бу болжал энта эки кере созулукду (балагъа юч жыл толгунчу). Бюгюнлюкде уа быллай себеплик бир жылгъа дери бериледи, заявлениягъа кёре уа сабийге жыл бла жарым толгунчу тёленирге болушлукду.

РФ-ни Президенти **Владимир Путин** Федерал Жыйылыугъа Посланиясында 2020 жылда 1 январьдан башлап биринчи эм экинчи сабий туугъанда, юйюрню къолайлыктын жашау этерге жетерик ахчаны экиге кереленген ёлчеме тенгли болмаса, пособиела тёлерге кереклисин эсертгенди. Аны айтханына кёре, балачыкъ туугъанда, юйюрню жашау болуму осал жанына тюрленмезге тийишлиди. Бюгюнлюкде уа аллай къырал болушлукъ жаланда файдалыкълары белгиленген ёлчемден 1,5 кереге аз болса тёлениди.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

ТАБИЙГЪАТ КЮЧ

Ырхыла келтирген хата кетериледи

Бу кюнде Урван – Уштулу ызыны Огъары Малкъарны баш жанында кесегини эки жерин ырхыла тошоп тозурагъандыла. Аны хатасындан аланы биринде жол жабылып, экинчинде уа улоугъа жюрюу къыйыныракъ болгъан эди. Этилген мадарланы хайыры бла шёндю ол тийреледе машинала жюрюрча болгъанды, алай дагъ-

ыда энта да анда талай техника эмда бир къауум специалист ишлейдиле, деп билдиргендиле жоллагъа къарагъан «Кавказ» Управлениядан.

23 июльда уа ырхы суула Прохладный – Бахсан – Элбрус жолну 76 километринде участканы басхандыла. Анда да машиналагъа жюрюрге чырмаулыкъ болгъаны себепли эсгерти

белгиле орнатылгандыла. Тапландырыуу ишлеге 20 специалист къатышханды, ала энчи техникадан тогуз тюрлюсон хайырланадыла.

Дагыда бу ырхыны хатасындан районну бир кесегинде ток бла жалчытуу бузулгъан эди. Алай «Кабалкэнерго» компанияны энергетиклерини терк къармашууу бла бир сагъатны ичинде ол жангыдан

жиберилип тебирегенди.

Андан билдиргенлерине кёре, Чалмас-Адыл-Суу быийик вольтулукъ ток ызыны чыпынларындан бири аугъаны ючюн жайлыкъ подстанция ёчюлген эди. Компанияда айтханларына кёре, шёндю ары электрокюч резерв ыз бла жибериледи.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

Эсепле

Жарашдырыуучу
производства – ёсюу

Къырал статистиканы федерал службасыны Шимал-Кавказ федерал округда управлениасыны билдириуене кёре, 2019 жылны биринчи жарымында промышленность производства индекси 100,2 процентге

жетгенди. Экономика жаны бла ишледе ол былай болганды: «Жер тюбюнде байлыкъланы чыгарыуу» - 115,1%, «Жарашдырыуучу производства» - 95,8%, «Электроэнергия, газ, жылыуу бла жалчытуу; хауаны тапландырыуу» - 88,3%, «Сууу бла жалчытуу, кир суулары кетериу, къалгъан-къулгъанланы жыйыуу эмда жарашдырыуу, кирлениуден къутулууу мадарлары» - 2,4 кере.

Эт, этден жарашдырылгъан ашарыкъла, къыймала, чёплеу жау, ун, мал ашла, этил спирт, сыра, суусап суула, юс кийимле, ич кийимле, футболкала бла майкала, агъач эшикле, картон орунла, пластик орунла, кирпич, бетон, жез чыбыкъла, темирден къурулуш конструкцияла, ишчи инструментле, медицина оборудование, рентген аппаратла, кабель продукция, мебель алгындан кеп чыгарылганды.

Производствоу азайгъанланы тизмесине уа тахта кететеден консервала, сокла, сют, сары жау, ундан жарашдырылгъан татлы ашарыкъла, макаронла, чагъыра, сабий кийимле, аякъ кийимле, дарманла, пластик терезеле бла эшикле, мияла шешала бла банкала, цемент блокла бла плитала, асфальт, темир эшикле бла терезеле, микросхемала, электроприборла, автозапчастьла да киредиле. Дагыда жылыуу эмда электроэнергия чыгарыуу азайганды.

Фатарланы санына

къошулганды

«Къурулуш» деген бёломде 4,1 миллиард сом багъасы жумуш тамамланганды. Ол а 2018 жылны биринчи жарымындан эсе 1 процентге асламды. Быйылны башындан бери

предприятияла, организацияла, энчи иеле да битеу да 965 фатарны ишлеп бергендиле. Ала битеу да 127,8 минг квадрат метрни тутадыла. Ол а былтырдан 8,4 минг квадрат метрге неда 7,0 процентге асламды. Элдеде 447 фатар (61,8 минг кв.м.) ишленгенди. Ол а республикада хайырланьгъа берилген журтланы 48,3 проценти.

Сатыу-алыуу ёлчеме
былтырдан кёпдю

Розница сатыу-алыуу ёлчеме 2019 жылны биринчи жарымында 59,1 миллиард сомгъа жетгенди. Ол а муну аллында жылны отчёт

кезиуонден эсе 5 проценттен кёпдю.

Республиканы халкъына аш-азыкъ продуктладан, ол санда суусап сууладан бла тютюнден 29,1 миллиард сом, аш-азыкъ болмагъан товарладан 30,0 миллиард сом багъасы сатылганды. Ол былтыр бла тенгешдиргенде 99,8% эмда 101,2% тутады.

Коллегия

Полициячылану билимлерин кётюрюуге энчи эс бёлюннгенди

КъМР-де МВД-ны коллегиясыны жыйылыуунда министрлер ишине эсептери чыгарылгандыла. Анга КъМР-де баш федерал инспектор **Евгений Ткачёв**, Экономика эм жамауат къоркыуусулуккуну советини секретары **Казбек Татуев**, про-

курорну орунбасары **Игорь Дармилов**, районлада бёлюмлени башчылары, Жамауат советни келечилери да кыатышандыла, деп билдиргенди бизге ведомствону пресс-службасындан. Жыйылыуну ача, ич ишлени министри **Игорь Ромашкин**

жылны биринчи жарымында законлуккуну эм право низамны кючлеу, инсанланы эркинликлерин эм ырысхыларын сакълау жаны бла мадарла андан ары бардырылгандыларын чертгенди. - Власть, сейирлерни болгъан башха органла бла бирге

тамамланган ишни хайырындан республикада оператив хал контрольда болгъанды, тюрлениуле эсленгенлей, терк окъуна тийишли жумушла толтурулгандыла, - дегенди Ромашкин. Аны билдиргенине кёре, жылны алындан бери талауур, биллип адамны саулуугуна заран салыу, уручулук дегенча аманлыкъла азайгандыла. Коллегияда районлада ич ишле органланы бёлюмлерини башчылары сёлешгенди. Ала министерствону ишин къурау жаны бла эсгертиуле да этгенди. Сёз полициячылану билимлерин ёсдюрююну юсюнден да баргъанды. Экономика къоркыу-

уусулукк эм коррупциягъа эмда наркотиклеге къажу управленияны башчылары, Жолда жоруноно къоркыуусулуккуну жаны бла бёлюмню, Экстремизмге къажу араны ишлерини эсептери да сюзилдиргенди. Докладчыла оператив къуллукк этиуде чырмаулары, кемчиликлени да белгили этгенди. Ахырында келир кезиуге борчла салыннгандыла, Игорь Ромашкин аланы толтурууга жууаплылары белгилегенди. Кенгеш къуллукк этиуде айырмалылагъа ведомстволу сауугъала беруу бла бошалганды. **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырагъанды.

МАХТАУЛУКЪ

Чемер устаз, батыр аскерчи

Шауаланы Ахмадия бизни физикадан окъутханды. Огъурлу, тынч адам болгъанды. Сабыр-сабыр атлай, хар дерсге хазырлагъан китаплары бла бирге жангы, биз билмеген, тасха зат алып келгенден. Сёз ючюн, подшипникни келтирип, аны къалай ишлегенин тынгылы ангылатыр ючюн, бир-эки окъуучуну ортагъа чыгарып, бирин - ары, бирин - бери бурлуп кюрешир эди.

Аны фин, Улуу Ата журт урушха, японлула бла да демлешууге кыатышханын да билгенбиз, алай ол аланы юслеринден кёп айтыргъа суймегенди. Жигитлигине уа кёкюрегинде жылтырауучу санап-саны болмагъан орденле бла майдалла шагъатлыкъ этгенди.

Ол Къызыл Аскерге 1939 жылда чакъыргъанды. Кировабда атлы полкга тюшгенди. Анда уа бир жерлиси Акайланы Кумук бла танышханды. Кёп да бармай а фин уруш башланады да, экиси да кеслери ыразылыкълары бла ары барадыла. Ол къазауатны кезиунде Ахмадия жаралы да болады. «За отвагу» деген майдал бла да сауугаланнады. Аны уа анга, Москвагъа чакъырып, Къызыл Аскерни Ара юйюнде бергенди.

Ызы бла уа Ленинградны Фрунзе атлы аскер училищесине окъургъа жибередиле. Ма анда тургъанда башланганды Улуу Ата журт уруш да. Ол связчылары 22-чи энчи батальонларыны къауумунда Ара фронтха жиберилгенди. Курск дугада кыанлы сермешге кыатышханды, анда болдурган жигитлиги ючюн Къызыл Жулдузну ордени бла сауугаланганды. Ол къазауатны юсюнден ол былай эсгергенди: «Жер

титирегенди, ары-бери чайкъалганды. Кёкде уа самолётла, къат-къат болуп, атышхандыла. Агъзылгъан ауур бомбардировщикле жерде сермешгенлени юслерине жаннган ол болуп тюшгенди».

Ма аллай болумда да абызырамагъандыла Шауаланы Ахмадия бла аны связчы нёгерлерни. Ала кеслерини борчларын намыслы толтургандыла.

Артдаракълада 22-чи энчи батальонну Экинчи Белорус фронтха къошхандыла. Мында Шауа улун артиллерия бла жалчытхан батальонну командирини болушлуккуну саладыла. Кесине берилген ишни намыслы толтура, душманны сыйлы жерибизден кыстай, ол Совет Союзну кырал чегине жетгенди, Ата журт урушну ордени бла да сауугаланганды.

Андан сора уа Польшаны Ара шахарын фашист ууучлачуладан азатларгъа керек болгъанды. Аны ючюн сермешледе Шауа улу кишиликни чынтты юлгюсюн кёргозтгенди, энчи аскер борчну тамамлагъанды. Болсада сол къолуна окъ тийип, госпитальгъа тюшеди. Кесини нёгерлерине уа Германияны жеринде къошулганды. «За освобождение Варшавы» майдал бла да сауугаланганды.

Улуу Хорламгъа уа Ахмадия Берлинде тюбегенди. Алай юйюне терк къайталмагъанды. Узакъ Востоку японлу ууучлачуладан азатларгъа тюшгенди. Душманны уатуугъа салгъан кыйыны ючюн Ахмадия Хашимович «За победу над Японией» майдалгъа тийишли болганды.

Япония хорланып, экинчи дуня уруш бошалгъанлыккъга, тамата лейтенант Шауа улу кесини аскер кийимлерин тешмегенди. Аны Харбинни теуру жол станциясына башчы этедиле. Аллай уллу ишаныулуккъга ол жигер иши бла жууаплагъанды. Жаланда эки жылдан сора жибередиле аны юйюне. Тамата лейтенант Шауаланы Ахмадияны аскер жолу ма алай бошалганды.

Жашау жолу уа 2005 жылда туугъан Тёбен Череминде тауусулганды. Ол кеси билим алгъан школда кыркъ бир жылны ишлеп, кёп жашны бла кызыны жашауну тюз жолуна салганды. Аны окъуучуларыны араларында белгили алимле, оноучула, журналистле, устазла да бардыла. Юй бийчеси Мариям бла ахшы юйюр да ёсдюргенди. Жашлары жашауда жерлерин тапхандыла.

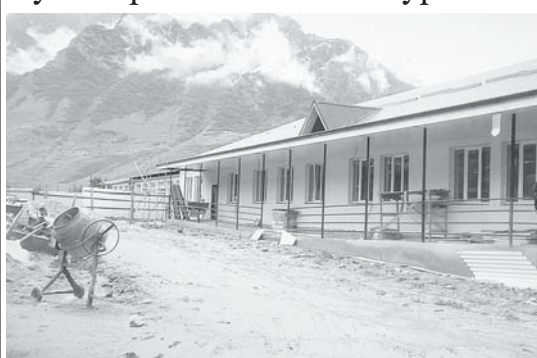
ГАБОЛАНЫ Хамит.

Миллет проект

Белгилисича, Къабарты-Малкъарда «Демография» миллет проектни чеклеринде эки айдан башлап юч жылларына дери сабийлени къошакъ халда жерле бла жалчытырча мадарла этиледиле: къыстау садикле ишленедиле эм ясли къауумла къураладыла. Ол санда Огъары Малкъарны бла Аушигерни да орта школларыны мурдорларында 40-шар гичеге аллай мекамланы битдире

Огъары Малкъарда бла Аушигерде яслиле бите турадыла

турадыла. Алада, сабийле ойнагъан эмда жукълагъан отуладан сора да, методика эмда медицина кабинетле къураллыккъдыла, физкультура бла кюреширча зал да боллуккъда.

Огъары Малкъарны мекямыны уллулукку 616,4 квадрат метр чакълы барды. Бусагъатда мында терезелени бла эшиклени орнатып бошай турадыла, битеу керекли инфраструктурасы да жарашдырылганды. Энди уа ишчиле отулану эм тыш

къабыргъаланы спортюл башлагъандыла. Саулай айтханда, битеу ол ишлеге 33,4 миллион сом къоратыллыккъды.

Аушигерде мекямыны уллулукку уа 540,4 квадрат метрге жетеди. Аны ичинде керекли ишле тамамланнадыла, энди тийрени айтландырыуу бла кюрешедиле. Анга 26,6 миллион сом кетерикди.

Келишимге кёре яслиле жылны ахырына ичлерине кирирча болургъа керекдиле.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Индирис эфенди

Индирис эфенди Курнаятта жашаганды. Аны юй бийчеси Къубул элде биллими, хунерли кийиз тигуучо тишируу. Сабийлери - Зубейир бла Зухура. Юйор тик къаяны къыйрында ташдан журт салганды. Аны себепли андан бийик мекям болмаганды элде, анга «Хо-куналаны къаласы» деп айтхандыла.

20-чы ёмюрню аллында Черек ауузунда Индирис эфендини танымагъан адам болмаганды. Эки жыл Стамбулда окъуп, Кязим хажи бла Меккагъа барып, хаж къылып да къайтханды. Арап окъуу бла анга жетген да болмаганды. Уллу-гитче да анга хурмет этгендиле. Кеси да Октябрь революция жанлы болуп, совет власть ючюн граждандар уруша къатышханды.

Бусагъатда Ташлы-Тала орналган жерде 1927 жылгъа дери адам жашамагъанды. Тауула бу жерни жайлык халда хайырлангандыла, дюгерлиле уа бичен чалып дырын жыйгандыла. Бу жер ючюн эки миллетни арасында даулашла да бола тургандыла.

Октябрь революциядан сора совет власть Шимал Кавказы бийик тау элдеринде жашагъанланы тюз жерлеге кечюрюрге оную этеди. Аны эшитгенлей, бир къауум курнаятчы эм огаары малкъарлы Ташлы-Талагъа тышоп, къошла ишлейдиле. Дюгерлиле аны жаратмадыла, даулашла чыгъадыла. Аз-аздан, Къоспартыдан, Кюнюмден, Саутудан адамла къошла башлайдыла.

Келишмеуле Шимал Кавказы ара шахары Ростовха жетдиле. Андан тийишли комиссия келеди. Аны бла селеширге Курнаятдан Индирис эфендини чакъырадыла. Органлы келечилери бла тюбегенде, Ташлы-Таланы жерлери таулу

уруш башланады. Кюз артында алтмыш жети жаш адамны, аланы санында Зубейирни да, уруша чакъырадыла.

Немислиле элге кире турадыла деген хапар чыккъанда, адамла битеу, Индирис эфендиден къалган, агъачда букъгандыла. Ол а немислилене Ташлы-Талагъа жетмезликлерине толу ийнана эди.

Талай заман озгъандан сора Къарачайгъа уллу хата келген

Жагъафар а, тамата жашы, школгъа журюп тебирейди. Артдан къарындашы бла эгечлерин да тартады окъурга. Окъуудан бош заманларында аналарына болушадыла.

Замансыз жетгенлик

Зубейир урушдан сау-саламат къайтды, излеп, юйорюн табады. Баям Бадинаны, сабийлени да ол кюнден къуу-

ны эгечлери жашай эдиле. Тарлыкда турганлыккъгъа, келгенлени сыйындырадыла. Жагъафар, шахтада ишлеп, фатар къоллу болады да, юйор ары кечеди...

Къайтыу

Заман да оза бара, миллетибизни Ата журтубузгъа къайтыр заманы жете келеди. Биринчи Жагъафар туугъан жерине къайтады. Ол, Ташлы-Талагъа барып, ата юйон таны-

туудурганды. Бир бирлерине къууана жашай эдиле.

Не сейир, Жагъафар бла Ахмат бир кибик аталарны тышлеринде кёредиле: зыккыл, эски кийимледе сабийлерин излеп айланганча. Аны къарындаш да онуюлашып, ишлеринден бир заманга отпуск алып, аны къабырына барадыла Къазахстанга.

Бёлекшиден узакъ болмай Мукъуры элли Калинин атлы колхозуну председателине тюбел, обаны тегерегин темир буруула бла бегитир чаклы темир тилейдиле. Ол угъай деялмады эмда, къагъыт жазып, жашланы эл горбечичиге ашырады. Ол да экинчи кюннге, жумушну тамамлайды. Къарындашла къабырыны тапландырып, элли эфендисин чакъырып, дуа окъутхандан сора юйлерине таза жюрекли къайтадыла.

1989 жылда Токумаланы юйор уллу бушуу сынаиды - Няння дунясын алышы. Аны Хасанияда, Ташлы-Талада да, аны кый Бёлекшиде окуну, жаланда иши, сабыр, огъурлу, ариу сёзлю адамча танып, хурметин бийик журютгендиле.

Белгиллик, сыйлылык

Аллында айтылганыча, Зубейир бла Бадинандан туугъанла бизни республикада атларын айтдыргандыла. Искусствобузгъа бла культурабызгъа уллу къошумчулукъ этгендиле. Ала бир уяны балаларыдыла. Бирни жиясы, къалгъанлары да жиялай, бири къууанса, барысы да къууана, алай ёсендиле.

Лейля - Къабарты-Малкъар къырал телевиденианы диктору, КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу. Рая - Къабарты-Малкъарны сыйлы артисти, республиканы айтылыкъ жыр кырауучусу. Хусейин - КъМР-ни сыйлы журналисти, урунуу ветераны, «Заман» газетибизде 43 жыл ишлегенди. Захида - Билим берууну отличниги, КъМКЪУ-ну бошап, эки жыйырма жылны ичинде сабийлени ана тилден окъутуп турганды. Рахима Ташлы-Талада алчы къобузчу болгандан сора да - битеу элге кесин сийдорген оюнчу, тойчу. Ахмат заводда ишлегенди, суратлары Нальчикни орамларында махтау къангалада тагъылганды. Жагъафар малкъар адабиятта биринчи трилогияны авторду, КъМР-ни халкъ жазыучусу.

Бююнлюкде бу ахчы юйорден жаланда юч эгеч къалгандыла - Рая, Захида эм Лейля. Башлагъан ишлерин ала арымай, талмай дайым бардыргъанлай турадыла. Сабийлеринден, туудукъларындан къууана жашайдыла. Аллах алагъа узакъ ёмюр, саулыкъ берсин. Ёлгенле жаннет ахлусу болсунла.

«Атасы ауушхан жаш бел бауун къаты къысады» деген сёзле мени да жорегиме тышгендиле. Атам урунуу жолун малкъар газетде башлап, ахыр кюнне дери ишине кертчилей къалганды. Аны ызын ызлай, халкъыбызны миллет газетинде ишлегениме, Токумаланы юйорден болгъанына мен бек ёхтемленеме. Сиз окъугъан материал атам, аны къарындашлары бла эгечлери бизни юйде жыйылган заманда айтыучу хапарлардан эмда Жагъафарны «Мени ёмюрюм» деген китабы бла хайырланьп жарашдырылганды.

ХУСЕЙИН улу Салим.

Жылпа, адамла, къадарла

Токумаланы Индирисни жашы Зубейир бла Мисирланы Кыпкыны къызы Бадина уллу юйор къурагъандыла. Юч жаш бла төрт къыз ёсдюргендиле. Биле болуруу эдиле ата бла ана сабийлери бизни миллет искусствобузгъа бла культурабызгъа къошумчулукъ этип, атларын айтдырлыкъларын? Не хазна. Алай бла, бу юйорню сейирлик жашау жолуну юсюнден толу хапарлайбыз.

Уллу, бирикген, ариу, фахму тегюлген юйор

хапар чыккъды, юйлеринден къыстап, сюрюнгге ашыргъандыла деп. Анга артык ийнанадыла.

Алай кеп да бармай таулу халкъ да кеси сынады ол къыйлыккыны. Уллу машиналагъа миндиргенлеринде, Индирис эфенди арта тышды. Ол, ёлсе да, жашагъан жеринде, юйонде ёлюрге сюе эди. Солдатла кюрешдиле, алай айтханларын

анчлы кюнлери болмаз эди Ата журтларындан зор бла кечюрюлгенли бери. Толу юйорю болдула. Зубейир да суу сугъарыргъа ишге кирди. Юй ишлерге таукеллендиле. Атаана ишде болгъанда, сабийле саман къатдырууну, балчык малтауну тохтаусуз бардыргъандыла. Бир бирге билеклик этип юй ишледиле. Юйюрге алтынчы сабий да тууду. Атына

ялмазча халда табады. Бийик къошунбаш мекямы орунуна къангаладан ишленген гитче гытычык сюеледи. Анда дюгерлиле жашайдыла. Юйор къайтыр заманга журтну ала бош этерлерине онуюлашып къол тутадыла. Ташлы-Таладан тансыгын алып, эки кече къонакъда да къалып, юйор тамата жашау жолун табаргъа Нальчикке барады.

1957 жылда таулу халкъгъа туугъан жерине къайтыргъа эркинлик бериледи. Нальчикке биринчи поезд бла Токумаланы юйор да келеди. Ташлы-Талада журтларына жыйыладыла. Мында Индирис эфендини къадарын да биледиле: бир кенда кюнню аны соруугъа элтип тургандыла. Бир кюн а, соруу солдатладан бир эфендини беркюн кийип чыккъанды. Баям, жарлы къартны ол кюн жойгъан болур эдиле зорчула. Бююнлюкге дери да белгисизди бу огъурлу адамны асыралгъан жери.

Бадинаны сабийлери бу элде айныгъандыла, ёсендиле. Жашла аскерге барып да къайтхандыла. Юйор кырагъанла да бар араларында. Абданыракъ бола баргъанлары республикабызны ара шахарына кечюп, ортакъ фатарлада кечинип, бай жашау жолларынын биринчи атламынын башлайдыла.

Сюймеклик халда

Няння кеп къыйлыккы сынагъанды. Къартлыгында сауулугъу къалмагъаны да анданды. Сабийлери юйор кырап, хар бири бирер ишге урунгандан сора ол Хасаниягъа кечеди. Кызы Захида, жашы Хусейин бла бир арбазда жашау ишлейдиле. Жагъафар, Ахмат, Рая, Рахима, Лейля шахарда турганлыккъгъа, аналарын кёрюрге бир кюн къалып, экинчиде жюрюгенлей тургандыла. Бирге сынагъан адамсызлык, ачык, зорлук, огъурсулук аланы жюреклерин темир сынжыр бла бир бирге байлагъанча, къарындаш-эгеч бла аналарынын араларында чексиз сюймеклик бла хурмет

Солдан оннга: Хусейин, Захида, Рая, Жагъафар, Рахима, Лейля, Ахмат.

халкъныкъы болгъанына, къолда бир тюрлю къагъыт неда карта жокълугуна къарамай, эфенди Аллахны аты бла ант этип ийнандырады. Алай бла 1927 жылда Ташлы-Тала деген жангы малкъар эл кыралады, Индирис эфендини юйорю да бери кечеди.

Уруш бла сюрюгон

1941 жылгъа мында жашау толусунлай торленди: къошланы орунуна ташдан къаланган юйле, башлары да къошун бла жабылып, арбазда сабий кюлген-жилягъан тауушла, жангы орамла. Зубейир да юйдегили болду. Малкъарда Саутудан Мисирланы Кыпкыны къызы Бадина бла юйор кырады. Алагъа эки жаш бла юч къыз туадыла: Жагъафар, Рая, Ахмат, Рахима, Захида. Насыплы юйор Индирис бла Къубул бла бир юйде жашайдыла. Алай Уллу Ата журт

этдирамдыла. Болалмазлыкъларын ангылагъандан сора чынлы аскерчи, солдатладан бирини ушкугун алып, аны къалагы бла эфендини башына урду. Ол, тентирей барып, жерге ауду, акъ сакъалын къан жууду. Эллилени уа алып кетдиле.

Бадина сабийлери бла Къазахстаны Талды-Курган областында Киров районунда Бёлекши элге тышдыле. Бир юйорню сарайында мюйюшчюк бёйдюле. Балала жолда ачыккъ сынап, ёлюкге кёрюп тозурап, бет жарыккыларын тас этген эдиле. Сау болсунла, къазахлы тишируула, не бла да болушхандыла. Аз-аздан эки миллет юйорсюне башладыла. Бадина да чогуондорде ишлеп, сабийлерине аш-азык мадарыргъа кюрешгенди.

Хусейин деп атадыла. Сабий къызлагъа аналары этген иш боюнларына тышды. Жыл бла жарым ётгенден сора жетинчи болуп Лейля да кёрдю дуния жарыгы.

Билмей тургъанлай, Зубейирни эски аурууу жангыдан кызгъалып, бутлары кёбюп тешек болады. 1951 жылны сегизинчи ноябринде ол дунясын алышды. Аны асырагъа битеу аул жыйылганды. Зубейирни чынты нёгерини: «Атасы ёлген жаш бел бауун къаты къысады», - деген сёзлери Жагъафарны бла Ахматны эсперинде къалгандыла. Аны борчларын ала толтургъандыла. Къаруларындан келгенча, кичилеге ачыккъ сынатмазгъа кюрешгендиле.

Ызы бла юйор Кызыл-Къагъа кечеди, анда Бадина-

СЕЙИРЛИК ТЮБЕШИУЛЕ

«Миллетими сорсала, таукел таулума дейме, сабийле да алай жазыладыла»

Александр 1981 жылда 3 декабрьде Нарва шахарда тууганды. Школну да анда иги белгиле бошاپ чыкты. 2006 жылда МХАТ-ны студия-школу тауусханды. И.Я.Золотовицкийде бла С.И.Земцовда окутууганды. МХАТ-да юйренген заманында Олег Табаковну театрында тюрлю-тюрлю спектакльде, фильмде да ойнаганды. Андан сора уа Новосибирски театрында, ызы бла Эстонияны орус театрында күүлук этип башлаганды. Дагыда жаш кеп эстолу эм тыш кыраллы фильмде актёрланы орус тилде сөлөшдиреди.

Таллинде орус театры артисти, анда "Русское радио" журналисти, актёр усталык жаны бла аспирант Кючмезланы Мурадинни жашы Александр, бу кюнледе Кьабарты-Малкьарга келип, ыннасы Биттирланы Залийхатны, ата эгечлери Лейяланы бла Люданы жоклаганды, аладан тууганла, башха жууукла бла да танышханды.

Александр ыннасы эмда атасыны эгечи бла.

Александрны атасы ауушханлы онюк жылдан атлаганды. Жашны гитче заманында Нарвага барып, атасыны анасы, эгечи да кёрюп, саугала да этип кеткен эдиле. Совет Союз чачылганы бла уа бир бирге барыу, келиу кьалганды. Атасы ауушханда уа, тыш кыралда болуп, келялмаганды. Алай бла, бир сылтауга башхасы кьошула, отуз сегиз жыл озганды. Ол мени экиге айланган кьарындашымы жашыды. Биз тубегенде, кеп затны юсюнден ушак этгенбиз.

бир кере тынгылы айтырлары тилегимден сора, кеп сагыш эте турмай, юч кюннег отпук алып, келип кьалганма.

Манга аэропортда окуна экиге айланган кьарындашларым Расул, Кьайсын, Кязим да бек жарык тубегендиле. Ала мени суратда болмаса кёрмөгөндиле, алай олсагат таныгандыла.

Юч кюнню ичинде кеп зат кёрюрге кьыйынды, алай нени да бек жаратханма. Нальчик тизгин

-Манга анам да кеп кере айтханды атанга бек ушайса деп. Биринчи мыйык, сакьал кьойганымда уа, тюз да таулулчаса, хар ненг да алагга тартады дегенди. Мен анга бек кьууанам. Таулула жигит жашладыла. Аны юсюнден Интернетде нарт таурухлада да окуганма. Ол зат адамны кьаны бла келеди, аны кесип кетерип амал жокьду.

Мени ыннама 91 жыл болганды. Насыпха, ол алыкча тириди. Асламында аны ючюн келгенме. Ахыр кере тогуз жылда кёргенме. Мени келлигим жашла билгендиле, алай анга айтмагандыла, сауга болсун деп. Ыннам, атамы уллу эгечи да тюз кёргенлей, танып, кьаты кьучаклап жиялгандыла. «Мурадин кьайтып келгенча кёрдюм», - деп, ыннам орусча да уста сөлөшди.

Кьарындашларым а Чирк келге бла Чегем чучурлагга, Огьары Малкьарга, Акь-Суугга да элтгендиле. Нальчикде да машина бла айландырып, кеп ариу жерлени кёрюзтгендиле. Шахар керти да бек ариуду. Бу жол аз мычыдым эсе да, энди бир айга юй бийчеми, сабийлени

Саша, республикага келип тошгенинде не сезимлени сынаганды?

-Атам гитчелигимде бек кеп хапар айтханды Минги тауну, Чегем чучурланы, Чирик келню, Нальчикни, кеси жашаган Акь-Сууну юсюнден да. Алай мен аны жууукларын Интернет бла излеп башлаганымда, ала Яникойда жашаганларын айтадыла. Андан арсарлы болама, ала мени жууукларым болмазла деп. Артада дагыда

ли, шошлук сакьланган шахарды. Табийгытыгызы, хаугагызы да аламатды. Адамларыгызыны уа айтмай окуна кьояйым. Мында бир бирни танымаган жокьду, бир бирлери бла саламлашадыла, хапар сорадыла.

-Керти окуна, сени суратынгы бир кёрген, олсагат танырыкьды. Атанга бир бек ушайса. Дагыда Биттирлада сенича уллу санлыла келдюле, ыннангы кьарындашлары да аллайла болгандыла.

Жууук-ахлуларыны арасында.

да алып келликме. Мында жууукларыбыз ала бла да танышыргга скойгенлерин айтхандыла.

-Юй бийченг а эстолумуду?

-Хау. Ол белгили художникди. Суратларыны кёрмочлери кеп кьыраллада кьураладыла. Эки балабыз да барды: жаш Артуу бла кьыз Марет. Экиси да алыкча сабий садха юрюйдюле.

-Сени атанг, тууган жерине асыры термилгенден, Нарвада туралмай кетгенин, анангы да чакьырганын, алай ол барыргга унамаганын билеме. Ананг а андан сора эрге барагьанмыды?

-Угьай. Атамы уа бери келгенли ангыладым, нек тартылганын Кавказга. Мында жуууклары, ахлулары, анда уа жангызча кере эди кесин. Алай биз аны унутмайбыз. Сураты дайым жанымдады. Юйде уа уллу портрети тагылыпды.

Келген кьонак аны кёрсе, кьарындашынгмыды, деп сорады. Мен а атамды деп өхтемленип айтыучума. Аны бек суйгенме. Анга ушарга кьорешеме. Бери келгенимлей, кьабырына барып, жюрегими шошайтанма. Тау адетдеча, абериле да алып, садакьа юлөшгенме.

-Миллетинги сорсала, жазсала уа не айтаса?

-Таулума дейме, сабийле да таулула деп жазыладыла. Жарсыугга, тилин билмейме. Алай мында турган кюнлеримде бир-бир сёзлеге юйренгенме. Дагыда миллет

чула бла ушак этгенме. Ма аллай тубешиуле ючюн бир кесек кьыйналыргга, эртте кьобаргга, кеч жатаргга да тшөеди.

Радиога танг атмай кьобуп барыргга керекди. Биринчи жыл ол манга алай кьыйын эди. Энди уа юйренгенме. Эрттенликде машинам бла Таллинни орамларында бара, менден да алга кьобуп, чабеп айланган адамланы кёрсем, сейир окуна этеме. Студияга келсенг а, олсагат кофе ичип, тире болуп, ишлеп башлайса. Сёзсюз, ауазынг да жарык болурга керекди. Мен актёрлук усталыгымы анда да хайырланам.

Мени Эстонияны баш магьаналы байрамларын бардырыргга да терк-терк чакьыручудула. Манга 38 жыл болганына да кьарамай, гитчелеге, абаданлагга да Кьар Аппа болуп келеме. Ёсююм, санларымы уллулугу, ауазым да ол рольга бек жарашадыла дейдиле (кюледи).

-Солугьан а кьачан эмда кьайда этесе?

-Солур заманын хазна жокь-

Экиге айланган кьарындашлары бла.

жырла, жомакьла бла дискле алганма. Кюн сайын тауча тогуз-он сёзю билиргеди муратым.

-Сен театрда бла радиода ишлейсе, аспирантурада окуйса, юйдегилеси - кьалай жетишесе?

-Театрыбыз дуняга белгиледи. Анда Андрей Тарковский, Роман Виктюк, Юрий Ерёмин, Николай Комиссаров, Олег Стриженов, Эрнст Романов, Ада Роговцева, дагыда кеп белгили актёрла ишлегендиле. Кесинг сагыш эт, аллай театрда кетер амал жокьду. Андан сора да, ол мени жашау школумду, анда кеп затха юйренгенме.

Билемесе, артист болурга гитчелигимден да суйгенме. Жетинчи классда уа театр студияга жюрюгенме. Артада уа сахнада Александр Балув бла "Маскарад" деген спектакльде да ойнаганма. Болсада школдан сора актёр усталыгыга угьай, автомобильге ремонт этерге юйренип башлайма. Алай актёр болурга итинуюм хорлаганды.

Журналистика да сейирликди. Кеп адамла бла тубешесе, кеп билесе. Сёз ючюн, мен Александр Ревва, Леонид Агутин, Александр Розенбаум, Лолита Миляскаяд, дагыда кеп башха белгили жырчыла, кьырал күүлукь-

ду. Алай аллай кюн чыкьса уа, жомакьлы келлени жагаларында олтурургга сюеюм. Аланы уа мен хар баргьан кьыралымда излеп, соруп, табама.

-Сыйлы донорса деп да эшитгенме.

-Ауруп кьыйналган адамга болушлукь этуу - хар инсанна да борчуду, деп мен алай кьарайма. Тамбла не боллугьун киши да билмейди. Бюгюн мен болушсам, манга керек заманда башхала да себеп болура.

-Энди кеп кьарындаш, эгеч да тапханса, насыплымыса?

-Кьууанчымы айтып ангылаталлыкь тьойюлме! Аллай бир жууукь адамы болган бек уллу насыпды. Нечик аламан ахлуларым бардыла. Энди аладан айырылыргга кьыйын боллукьду. Тюзюн айтсам, тансыгымы алыкча алып бошамаганма. Алай энди байламлыгымы юзтем, бир амал табып, кеп турмай кьайтырма деген умут жюрегиме хошлукь бередиде. Кесим да кьонакьга чакьырама барыгызыны да, келсеги, бек ыразы боллукьда.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратла авторнудула.

ЖАШ ТЁЛЮ

«Мени илхамым - туугъан жерибизни тамашалыгы»

«Белые журавли России» проектни чеклеринде «Адабиятлары парады» деген халкыла аралы конкурсда Къабарты-Малкъардан Байтуугъанланы Исмайыл майны эм иги жазуучусуна саналганды, Россейни халкларыны төрелерин саклаугъа эм айнытуугъа этген къошумчулугу ючюн диплом бла да сауғаланганды.

Байтуугъанланы Расулну жашы Исмайыл Тёбен Чегемде туугъанды, анда Къулийланы Къайсыны атын жюрютген орта школну таусханды. Биогюнлюкде ол Дагъыстанда Халкыла аралы гуманитар-техника академияда бла В.М. Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал аграр университетде бийик билим ала турады. КъМР-ни Журналистлерини союзуни члениди, элинде Жаш тёлю администрациягъа башчылыкъ этеди. Чыгъармачылыкъта жетишимлери, республиканы маданият жашауна тири къатышканы ючюн кёп ырызлыкъ къагъыт, грамотала бла сауғаланганды. Биогюн ол бизни ушакъ нёгерибизди.

- Исмайыл, конкурсу юсюнден толуракъ билдирсенг эди, ол не мурат бла бардырылады?

- Аны мураты - уллу къыралыбызны миллетлерини араларында шүехлукъну чыгъармачылыкъны себеби бла кючлеудю, халкылары бириктириудю, ала бир бирлерини маданиятлары бла шагырейленирча амалла кыраудю.

Конкурсха «Къая суу» деген назмуну ийгенме, аны да табийгъатыбызны тамашалыгы, миллетибизни аруу адет-төрелери суратланганы ючюн сайлагъанма. Абаданладан эшите тургъан эдим, ол Кийикчи суундан Къулийланы Къайсыны иче тургъаны.

- Жазып а къачан башлагъанса?

- 12 жылымда, биринчи чыгъармаларым «Нюр» бла «Солнышко» журналлада басмалангандыла. Бусагъатда назмуларым «Минги-Тауда» чыгъадыла, «Литературная Россия» газетде, Тюркде журналлада да талайы зарфха урулгандыла, бир-бирлерине макъам жазылып, жырла да этилгендиле.

Биринчи назмун «Нюрде» басмаланганды, аты «Таула» эди. Ол журнал биогюн-бюгече да юйде сакъланып турады, кеси да манга энчи магъананы тутады.

Прозаны юсюнден айтханда, бир болгъан ишни юсюнден хапар жазаллыкъма, алай ич дунямы ачыкъларгъа уа манга поэзияны юсю бла тынчды. Алгъа «Атламан» деген назму жыйымдыгым, 2018 жылда уа хапарлары бла очеркленди «Ер жол» деген китабым чыкъгъандыла.

- Сен жаш адамса, сүйемлик тематика сеничалагъа жууугъуракъ болгъан сунама...

Сүйемлик назмуларымда алыкъа алай уллу жерни алмайды. Чыгъармаларымда эм уллу эс туугъан жериме, тауларыма, Чегем элиме сүйемликни ачыкълаугъа бургъанма. Алай абадан бола, сынам жыя, аслам адамны таный баргъаным къадар сагъышландыргъан, бир тюрлю сезим сынатхан затла чыгадыла. Игиликни бла аманлыкъны, адамлыкъны, шүехлукъну, жашауна бла ёлюмюню юсюнден жазама.

Сора, быллай затны эслегенме - жылдан-жылгъа адамны кез къарамы, оюму торленедиле. Бирде алгъа жазгъан назмуну окъусам, алан, мен муну сабийликденми тизген болур эдим, деген сагъыш келеди. Чыгъарма кырау ючюн манга илхам керек туюлду деп айталмайма. Назмуну сезим туудурады, дагъыда туман басса, къаламны кылула алмай болмайма.

Мени сартын, поэт чыгъармасын бир башха адам аны окъугъанда ол сынагъанны жюреги бла сезерча, кеси да ол затланы юслери бла ётгенча сунарча жазаргъа керекди. Жангыз рифма ючюн тизилген тизгинле окъуучуну сагъайтырыкъ, къуандырлыкъ, жарсытырыкъ туюлду.

- Кесинг а кимни чыгъарма-

ларын бегирек суююк окъуйса?

- Пушкинни, Лермонтовну, россейли, кесибизни да жазуучуларыбызны чыгъармаларын суююк окъуйма, алай биогюнлюкде манга Есенинни поэзиясы жууугъуракъды. Жангыз да «Шагане, ты моя Шагане» назмусунда аны бийлеген жюрек излемлени, жарсыланы къалай уста ачыкълай билгенди, сёзлени къалай уста тапханды.

- Сен тюрлю-тюрлю эришулеге къатышса, алада жетишимлеринг?

- Алгъаракълада «2018 жылны эм иги журналист иши» деген конкурсунда биринчи жерни алгъанма. Анга «Заман» газетибизде басмаланган бир эллибиз Малкъондуланы Харунну юсюнден материалмы ийген эдим. Бу сыйлы акъсакъл жигер уруннганы ючюн Ленинни орденни, башха белгиле бла сауғаланганды, кесини да элде намысы жюрегенди, биогюн да аны уллу хурмет бла эсгередиле. 2017 жылда Стамбулда «Тюрк дуняны жаш жазуучуларыны тубешиулерине» къатышыуум да бек сейир эди.

- Жамауат жашаугъа да заман бөлесе...

- Жамауат ишим школда окъуучуланы самоуправлениларыны башчысына айыргъанларын да башланганды. Ол кезиуде «Школ жашау» атлы газетге юч жылны башчылыкъ этгенме, мектебизге аны бла кёп саугъа да къытханбыз. Талай заманны Мечиланы Кязимни атын жюрютген фондда жаш тёлю клубну таматасы болуп тургъанма. Алгъаракълада уа туугъан элимде аны башчысы Къонакъланы Илиясы себеплиги бла жаш тёлю администрацияны кырагъанбыз. Биогюнлюкде «Минги-Тау» журналны бөлүмюню таматасыма.

Умутум - жазыуда, чыгъармачылыкъта жетишимли болургады, жашауум аны бла байлайма. Манга ол жаны бла билеклик этгенлеге, бегирек да республиканы Журналистлерини союзуна башчысы Шауаланы Разиятха, «Заман» газетини бөлүмюню таматасы Мусукаланы Сакнатха, «Минги-Тау» журналны баш редактору Додуланы Аскерге ырызлыкъмы билдиргеге суюме.

Ушакъны **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия** бардырганды.

Бокс

Далхатны техникасын Костя Цзю бек жаратханды

Танышыгъыз. Бу сиз суратда кёрген жашчык огъары бахсанчы Гежаланы Далхатды. Бокс бла алты жылгъа жууукъ заманны кюреше, майда ол 13-14-жыллыкъ юниорланы араларында «Россейни чемпиону» деген ата тийишли болгъанды. Дагъыда кеси тенгилени араларында къыралда бек игиге саналып, энчи кубок бла да сауғаланганды.

Далхатны спортну бу тюрлюсю бла кюреширге атасы Хусей элтгенди. Жарсыугъа, ол замансыз ауушханлы төрт жыл болды. Анасы кесинлей эки жаш бла эки къызчык ёсдюредди. Мени жигитим сабийледен бек таматасыды.

Кезиуле эришулени биринден сора белгиле боксчу Костя Цзю, таулу жашчыкны техникасын белгилеп, тренерлеге анга эс бөлүгюз дегенди. Озгъан ыйыкъда Москвада Къызыл майданда Боксну халкыла аралы кюнине жораланган спорт байрамгъа Далхат да чакъырылганды.

Жарау этерге чемпион жашчык «Элбрус» спорт школну Огъары Бахсандыгъы бөлүмюнде тренер Хаджиланы Тимурга жуууудю. Төрт жылны ичинде тюрлю-тюрлю эришулеге къатыша, Далхат жаланда бир тубешиуде хорлатхан-

ды. Россейни юниорла жыйымдык командасына кирген 450 боксчуну араларында кесини сейир техникасы бла айырмалы болгъанын чертирчады.

Августда уа ол Европаны биринчилигине къатышырыкъды. Андан да таулу жашчык жетишимли болуп къайтыр деп ийнанбыз. Биогюнлюкде уа Москвада жыйылуладады. Жыл санына да къарамай, бек гиртчи. Атасы ол боксда жетишимли болурун суйгенин эсинде тутта, Далхат сайлагъан ызында бийиклеге жетишир муратлыды.

Фахмулу спортчугъа Евролагъа атланыргъа болушургъа суйген болса, редакциягъа сөлешсинле. Къалай десенг да, төрт сабийни жангыз кесинлей ёсдюрген анга да артыкъ тынч туюлду аны жолгъа тынгылы этип ашыргъан. Далхатча жашчыкъланы уа миллетибиз бла кётюрюп, жетишимли болууларын излере керекбиз.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

СУРАТДА солдан онгнга): тренер Хаджиланы Тимур, РФ-ни жаш тёлю жыйымдык командасыны тамата тренери Виктор Волков эм Россейни сыйлы тренери Николай Павлов.

Билдирю

Кадет школда окъургъа онг барды

Хурметли ата-анала! КъМР-ни Жарыкъландыруу, илму эм жаш тёлю ишлери жаны бла министерствосу «2-чи номерли кадет школ-интернат» къырал учрежденигъа къошакъ халда 6-чы эм 10-чу класслада окъуучуланы алгъаныны юсюнден билдиреди. Ары саулукъларына кёре аскерде кыулукъ этерге жарагъан, психология сынауладан ётген эм орус тилден, математикадан, физкультурадан тестлени жетишимли берген окъуучула киргеге боллукъдула.

Дагъыда экзамен берилликди, аны

жарыкъландыруу министерствону жалинчакъсыз комиссиясы бардырылды. Сабийлерин кадет школ-интернатда окъутургъа суйген ата-анала заявленианы 12 июньдан 12 августха дерри берирге боллукъдула. Аланы бу адресге келтирирге керекди: **КъМР, Черек район, Бабугент эл, Мокаев атлы орам, 1-чи мекям.** Соруулары болганла бу телефон номерлеге сөлешигиз: **8(86636) 74-2-31 – директор, 8(86636) 74-2-69 – директорну орунбасары, 8(86636) 74-4-30 – приёмный.**

Мажап этип

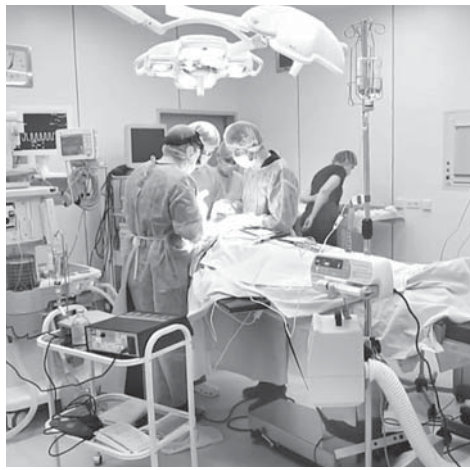
Саусузлагъа таплыкъгъа

Республикалы клиника больницада бет-жаякъ сюек хирургия бѐлюмге тынгылы ремонт этилип бошала турады. КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосундан билдиргенлерине кѐре, аслам иш реконструкция жаны бла этилгенди. Операцияла бардырылуучу отоу эмда палатала шѐндюгю хирургия оборудование эм башха затла бла жалчытылынгандыла. Ол санда наркоз беричю - солутуучу

аппарат, ортопедия тѐшекле бла да. Къысхасы, саусузлагъа тынгылы къарарча анда хар не да этилгенди дерге боллукъду.

Бююнлюкде бѐлюмде реконструкция-пластика эмда микрохирургия багъуу бла кюрешедиле. Бийик технологиялы медицина болушлукъгъа лицензия берилгенден сора уа анда башха тюрлю операцияла этерге да онг чыкъгъанды.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

ТАРЫХ

Ожагъ а сюеледи тау ауушда...

Бир-бир тау элерибизде эртте ишленген жашау эм промышленность журтла бардыла. Кѐп жылланы адамла алааны хайырлангандыла. Бююнлюкде уа бош турганларын да кѐребиз.

Аллай журтладан бири Акъ - Сууда орналынды. Ол тытыр заводну ожагъыды. Аны бийиклиги 42 метрди, ишленгенли бийыл токъсан жыл болады.

Ол къзыл кирпичден къаланылды. Озгъан жылланы эсгертмесича, тау ауузну къалаууча, сир къатып сюеледи.

Бу тийрелеге келген анга эс бурмай къоймайды. Ол къачан, нек салынган болур? Аны къалагъанла уа кимле эдиле?

Совет власть тохташхандан сора жангы оноучула жангы жашау кырулуш материалла кѐп керек боладыла. Андан сора да, элледе ишчи жерле ачыладыла. Акъ-Суу тийресинде тытыр таш кѐндю. Таматала оноулашып, Суу-Арада тытыр завод салыр акъыл этедиле. Алайда Шакъманланы Мыртаны юйюно мурдорунда баракла, медпункт эм башланган школ ишлейдиле. Мектепде тѐрт класс барды.

Дагъыда заводну уллу печин ишлейдиле. Анга бийик ожагъ сюерге керек эди. Ол ишни уа хар уста да эталлыкъ туюлду. Аны туюппе - тюз къалагъаны да бир къыйынлыкъ, андан сора

уа, туюп жаны кенгирек салынады, баш жаны уа аз-аздан ичине жыйыла барыргъа керекди. Бир сантиметр окъуна терс кетерге жарарыкъ туюлюду. Андан сора да, ол бийикликге растворну, кирпични къалай кѐтурюгю. Къалай болса да, ожагъ сюелирге керекди.

Науруз, Махийланы Муштафа, Бачиланы Алий, Улан, Гергъокъ, Хамзат, Кеши эм башхала болгъандыла.

Ожакъны кырулушу 1928 жылда башланганды эм экинчи жыл хайырланыргъа берилгенди. Къабыргъасын ашыкъмай, аз-аздан къа-

ны ожагъны тѐгерегине айландыргъандыла. Жип чулгъана баргъаны сайын материалла бла орун ърге кѐтирюлгенди. Ожакъны ич, тыш жанларындан да темир татхычла орнатхандыла. Аны бла уа ишчиле ърленгенди.

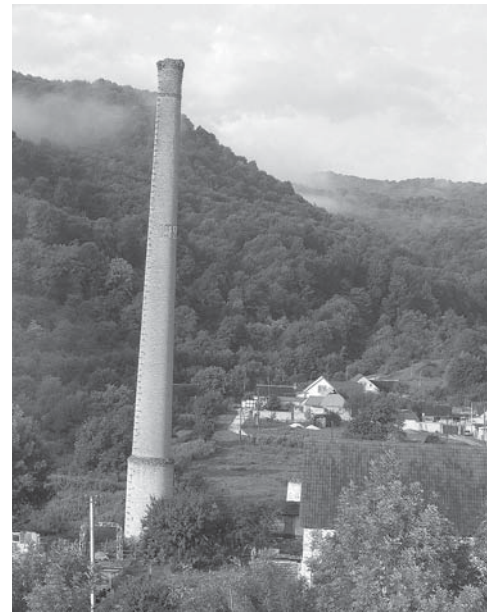
Алай эте, заводну быргъысы бир жыл ишленгенди. Ол хайырланып тебирегенде, анда чыммакъ къар кибик тытыр биширип тургъандыла.

Элли жашла, кеслерин сынап, ожагъгъа минип тургъандыла. Урушну аллында жыллада Чабдарланы Таттыука, самолѐтну юлгюсюн кырап, андан ухчанды. Ныгъышда олтуруп тургъан къартланы алларына къонган хапары бююн да журюйдю.

Алтмышынчы жыллада уа Гуртуланы Алик ары чыгып, китап окъуп тургъанды. Ол кезиуде уллу печни тохтатып, жанында гитче печледе тытыр биширгенди.

Халкъ Азиядан къайтхан кезиуде тытыр заводну директору Гуртуланы Магомет эди. Ол ишчилерине да болушханды, элге да жарагъанды. Суу-Арагъа баргъан уллу жолну да ол ишлетгенди. Урушха да къатышхан, андан да кѐп сыйлы саугъалагъа да тийишли болуп къайтхан хурметли адам эди ол. Бююнлюкде ожагъны ишлегенден сау къалгъанлары жокъду. Ожагъ а сюеледи тау ауушда.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Бек алгъа кырулуш бригада кырулады. Эки орусла, атасы бла жашы, аладан сора да, Ботталаны Идирис. Ючюсю да уста къалауучула. Дагъыда быланы биргелерине Гуртуланы Сонай, Чабдарланы Ибрагим, Махийланы Ассо, Гергъокъланы

лагъандыла. Кирпичле ауурлукълары бла басып, раствор юсюнде учмазча. Кырулуш материалланы уа башына къалай чыгъаргъандыла дегенде, агъач орун этип, къыйырына жип тагъып, аны экинчи къыйырын а атха къысып, алаша-

Адеп-къылыкъ

Майрусхан бла Халимат

Майрусхан автобуса кючден-бутдан минди. Эсе да, аны миндрдиле. Кеси кесине бир затла мурулдай, ол машинаны ортасына жетди.

-Я Аллах, бу халкъ къайдан келеди, къайры барады? - деди. Сора бир кесекден:

-Манга да айта болурла бу къарт къатын юйюнде нек олтурмайды деп. Мен а, Аллахны хакъына, автобусну былай тапсыз журюгенин билсем, эшикге да чыгъарыкъ туюл эдим, - деп, кеси кесине мурулдай, Майрусхан эки къызчыкъны къатларында сюелди. Ала уа олсагъат бетлерин терезге бурдула. Аладан бирлерин Майрусхан таныгъан окъуна этеди. Ол элли темир тюкенинде сатыу этген Ахмедни къызыды. Бирсисин а билалмады кимники болгъанын.

Андан-мындан кишиле, къатынла, шинтиклеринден ърге къобуп: «Келчи былайгъа олтур», «Ай юйюнге, сен сюелип, биз а къалай олтуруп турайыкъ», - деп, жерлерин береди-ле. Алай Майрусхан олтурургъа унамайды.

Къызыкъланы алларында шинтикде олтуруп тургъан абадан киши, алагъа бурулуп, башын булгъап, айып этеди. «Шѐндю бир жаш адамла бардыла да, тартып адамны кѐзюн аллыкъдыла, оллахий. Бизни заманыбызда къарт сюелип, жаш а олтуруп тургъанларын кѐрселе, ол бир адамны, бир юйюрно айыбы туюл эди, битеу элли бедичи болгъанды. Энди уа бир тѐлю барды да...» - деп, башын дагъыда булгъады.

-Да не этериксе, энди заман алайды, харакетден эсиргенди да халкъ, тойгъанын кѐторалмайды, - деп къошду аны жанында олтургъан тиширчу.

-Хау, тейри, ырыскы да кѐп, аш-суу да элпек, алай намыс, берекет а - жокъ. Намыс болмагъан жерде уа насып да болмаз деп, бурунгулула бош айтмагъандыла, - деди Майрусхан да, сѐзге къошулуп.

Экинчи кюн ол жумуш бла темир тюкеннге барады. Анда уа Ахмедни орунуна аны къатыны Халимат сатыу эте. Майрусханын кѐргенлей, къашларын туюп, аны сорууларына да хыны жууапла къайтарып турду. Тиширчу, сатыуун этип, юйюне къайтып бара, кеси кесине сагъыш этеди: «Алан, бу къатын манга нек терсерле къарады? Не этген болурма мен анга? Жашла ълмесинле, анга аны сормай кыйомам. Билмесем, журегим тынчайырыкъ туюлду», - деп, эринмей, жүгюн да кѐтирюп, артха къайтды. Тюкеннге киргенлей окъуна:

-Э къыз, Халимат, журегим тынчаймай келеме, не болгъанды? Менде не журек къыйынын барды? Мени бла сѐлешмезча не этгенме мен санга? - деди.

-Да этиб а не этерик эдинг андан артыкъ? Ол аман къызын тюенне урмай-туймей жиялтханса. Ала, харип, ингриликде ишден арып келедиле. Мен кесим айтыучума анга, амам къабырдан къобуп келсе да, жеринги бере турма кишиге деп. Сен а, халкъ да турганлай, аны аман бетли этгенсе, - деп, асыры ачыулангандан, жеринде да тохта-ялмай, хыны жууап берди Халимат.

-О-о-о, кѐрмейсе бу сейрликни! Андан сора акъылынг жокъ эсе, дунияда бош жашайса. Сен а, ахшы къатын, мени къызым кибиксе, манга бурун сюеклеринги къобарма да, аллында ъсон келген балангы адетте, ариу къылыкъгъа юйрет, - деп, Майрусхан да айтырын артха салмады.

-Аны юйренгенни кесине боллукъду. Бир адамны сабийинден аман сабийим жокъду мени. Бар жолунг ала, сенлейле оноу эте келмегендиле манга, - деп, Халимат кыюула бла эшикни кѐргюзтдю.

-Ай харип, не жазыкъса сен, къызынги да жазыкъ этме, - деп, Майрусхан тюкенден чыгып кетди.

Юйюне бара: «Ата-анада намыс, къылыкъ болмаса, сабийледен не намыс, не къылыкъ излейбиз», - деп сагъыш этди.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Халимат.

Прокуратура

Жыйгъан ахчаны тергеуден букъдуруп, жартысын ууучлагъанды

Прохладна районну прокуратура-сы къуллугъун артыгъы бла хайырланып, башханы ырысхысын урлагъан тиширчуа ачылгъан уголовный ишни къабыл кѐргенди. Анга РФ-ни УК-сыны 160-чы статьясыны 3-чю кесегине кѐре терслеу материалла жарашдырылгъандыла. Тинтиуледен ачыкъланганыча,

ол КъМР-де ветеринария медицинаны арасыны Прохладна районда бѐлюмюнде документовод болуп ишлегенди. 2016 жылда январьдан 2017 жылда декабрьге дери кезиуде бѐлюмюне ветеринар врачлары телеген ахчаны бухгалтер эсепден букъдуруп, 993 минг сом жыйгъанды. Андан ол 474 минг сомдан асламын

кесини хуржунуна салгъанды. Материалла Прохладна районну судюноу къарауна берилгенди. РФ-ни УК-сыны 160-чы статьясыны 3-чю кесегине бузукълукъ этгенни эркинлиги алты жылгъа дери сыйырылыргъа боллукъду. ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Эски сурат

Бурунгу элибизни мектебинде кыуанчы жыылыу

Бу сурат 1933 жылда Оғары Бахсанда школну ар-базында алынганды. Андагы адамла кыуучула бла устазладыла.

Алгын мында кеп адам жашаганды. Онтогузунчу ёмюрно аягында, жазылууда билдирилгенине кере, бу элде төрт мингге жууук адам болганды. Андан айтхан болурла кесине да Уллу Эл деп.

Оғары Бахсанга Учкумел, Орусбийлары деп да айтхандыла. Бир-бир эртегили кыагытлада уа Оға-

ры Бахсан деп жазылады. Биюгюлкюде да ол тийрени адамлары бир эллилерине басханчыла дейдиле. Уллу Эл деген атын да унутмагандыла. Башхаладан эсе да аны асламырак сагынадыла.

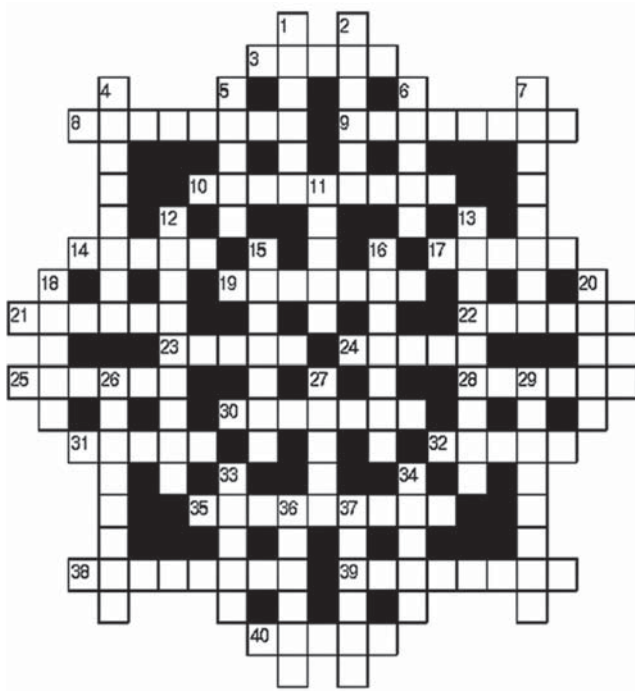
Школну мекамы уа биюгюлкюде да сюеледи эл ортасында. Иги устазла ишлейдиле анда. Заманларын, билимлерин аямай окутадыла сабийлени.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 3. Сабийни, билим берип, жашау жолга тюзетген. 8. Тизгинсиз адам. 9. Тойда ахыр аяк. 10. Терек. 14. Тамсилчи Балаланы 17. Иш хакъ. 19. Юйге кирген жерде отоу. 21. Иги ишле этген ауушханда ары тюшеди дейдиле. 22. Байлык. 23. Кыабычу кумурсха. 24. Адамны, битимни да болады аллай мурдору. 25. Иги иш ючюн ыразылык сёз. 28. Уллу кыойчу ит. 30. Жаны болган, адам а туююлдо. 31. Элде ким да эркин хайырланырча жерле. 32. Назмучуга керек учунуу. 35. Арслан, кьарт болса, аллай болады дейдиле. 38. Кёкню тазалыгы. 39. Жууулган быстырланы такъган жипле. 40. Кюмош бел бау.

ЁРЕСИНЕ: 1. Кызахстанда уллу шахар. 2. Душман аламзалык мекам. 4. Уллу ташланы юсюне адуруп сюйретирча айры агъач. 5. Кийик. 6. Сыйлы темир. 7. Кыозулу кыойлага кыараган кыойчу. 11. Ичине мирзеу кыуарча ариуланган хыяр. 12. Минги тау тийресинде андан кетген жашны атын журютген кыая. 13. Терекни кийими. 15. Нарт батыр. 16. Дарий кыуамалны торлюсю. 18. Бичен этгенде хайырланылады. 20. Тирменде мирзеу кыурутуучу жер. 26. Жер кыазганда топуракны ариулаган, ууган, тюзетген зат. 27. Терек. 29. Жыл санлары уллу

адамла. 33. Кыулийланы Кыайсын ала атында. 34. Киритни шёху. 36. Эрт-кыызарадыла дейди бир китабыны тегили таулу тиширчу ат. 37. Бек иги.

ГАЗЕТНИ 86-чы НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 5. Кыундуз. 6. Ипешу. 9. Сохта. 10. Излем. 11. Кызакъ. 12. Кыаура. 16. Басым. 18. Рузлама. 19. Кыурулуш. 20. Унукъган. 21. Кыурануу. 22. Накыш. 25. Ашыра. 30. Карат. 31. Кыабакъ. 32. Абоза. 33. Кысхач. 34. Тамара.

Ёресине: 1. Хуттур. 2. Азиза. 3. Тилек. 4. Минара. 7. Чола. 8. Халы. 13. Ундрукъ. 14. Тутушуу. 15. Аманлыкъ. 17. Садакъчы. 23. Авар. 24. Ышануу. 26. Шобура. 27. Роза. 28. Парча. 29. Балта.

ЧАМ ХАПАРЛА

Самолёт бла топ
ТЕНГ ТЮЙЮЛДЮЛЕ

Аскер капитанны юй бийчеси, кишисине айла-нып:

– Сен иш хакъынгдан элли сомну нек тыйып бергенсе манга?! – деп сюелди.

– Энди аныдамы англамайса?! Мен урушда артиллерист болганым билесе да? Немислиле уруш заманда мени ол топла атыучу сауутуму кеслерини топлары бла атып ууатхан эдиле. Андан бери хар ай сайын мен кыярлга аны хакъын тейлейме.

– Да не сейирди да бу! Ата журт уруш кыачан бошалганды, сен, аны немислиле ууатхандыла деп, иш хакъынгдан нек төлерге кыалганса? Не тамашалыккъды бу? Барып, командиринге... угъай, генералкыа билдирмей кыоярыкъ туююлме! – дей, жанып, тюююлей аны кабинетине жууукъ-

лашды.

Эркинлик алып, отоуна кирип, ишни болумун анга ангылатды.

– Сен кыайгы этме, – деп жапсарды генерал, – мен жумушунга эс бурурма. Кыолумдан келгенича, болушурга да кюреширме, – деди.

Ызы бла тамата, терк окуна капитанны кесине чакыртды да:

– Сени, итден туугъан, бу этгенинг неди – иш хакъынгдан элли сомну урлап кыалай тураса? Мен уруш заманда лётчик болганым билесе. Самолётуму немислиле топлары бла ууатханларына мен жаланда жыйырма бла беш сом тейлейме. Сен а шо артиллерия сауутунг ючюн – элли сом! Самолёт бла тоб а тенг туююлдоле, тейри, хайыуан эт ашагъан...

Айыплы жангылыч

Салихат, саудюгерчилик ишин толумамаллапмай, Москва шахарыбызны тюкенлерини биринде хапчукла алып амалтын кеп сюелип, арыгъан да этип, ач да болуп, аллыкъ затлары анга жетгенлей тауусулуп кыалганлары да, кыанын кыайнатып, асыры ачыу этдиргенден, амалсызга кыалып, тюкенден чыкъды да, азыкъ ашар муратда кафелени бирине кирди.

Кыолунда сумкаларын бир жанлыракъ салып, шорпасын, кыояжапхасын, чайын да алып келип, стол юсюне салды да, арта кыайтып, кыашыкыш алып столуна кыайтып келсе, аны хантарын бир уллу кыара киши ашай турганын кёрдо.

Салихат, ачыу ичинден кыайнай, эрлай негрни аллында хантладан кыояжапханы кеси аллына тартып, муштухул ашап башлады. Стакан чайны да ол ичип кыоймасын дегенча, кесине тартды. Ётмек туурамны алып, негрлиге ачыуу бет бла кыарады, сора аны ышара турганын кёрюп, андан да бек ачылуу бет алды.

Акылына уа: «Бу мени шорпамы да ашай турады, соргъаны-оргъаны болмай, дагыда несине

ышарады? – Ауруу ашагъын, таш-агъач!» – деп, ичинден кыаргыш этди.

Африкалы таба кыарап, ётмеги тауусула турганын кёрюп, Салихат, ашап иш кыоймасын дегенча, табакъда кыалган ётмек туурамны да алып, чай стаканны башына орнатды, сора уллу-уллу кыабып, кыояжапхасын ашап бошады. Ол кезиуге негрли да шорпасын ичип бошады, бетинден а ышаргъаны кетмейди.

Салихат теркирек узалып, стакан чайны кыолуна алды да, бир-эки урлады. Эр кишини ышаргъанындан уяларакъ да болуп, бир жанына кыарады. Кыарады да, алайлай кыоншу столну юсюнде кеси келтирген хантланы кёрдо. Ала кеси салганлай турадыла!

Баям негрли, Салихатны жангылып, кеси хантарын башха столда кыоюп, аны ёз хантарына узалганын айтала болмаз эди. Болсада кеси терслигин ангылаган тиширчу, асыры уялгандан бла кюкю кыабингандан, не этерге билмей, африкалы бла бирге харх болуп кюле, төгерекде адамланы кеслерине кыаратдыла.

БИЙЧЕККУЛАНЫ
Тахир.

Учредительле: Кыабарты-Малкыяр Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кыоруулау жаны бла Кыабарты-Малкыяр регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КыМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кере 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынады.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРТАНЛА:

Тикаланы Фатима - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия, Кучукланы Сафият - жууаплы секретары орунбасары; Баллыланы Феруза - (1,2,3,11-чи бетле), Зезаланы Лида (9,12-чи бетле), Ахкёбекланы Жаннет - (4,10-чу бетле) - корректорла.

Тиражы 1412 экз. Заказ № 680
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru